

onze Leidenvogels

**Maatwerk bij
kruidenmengsels**

**Bejagen van vossen
niet mogelijk**

Alternatieven voor ruige mest

Weidevogeldrone 2022

Totaal oplossing

- Systeem door 1 persoon te bedienen.
- Compact, alles past in één koffer.
- Alle accu's op te laden in de koffer.
- Handzaam, lichtgewicht.
- Compleet en gebruiksklaar.
- Alles draait op de drone accu, dus ook de remote en een ultrabright 2e scherm, hoeven niet afzonderlijk opgeladen te worden.
- Standaard 6x accu's meegeleverd.
- Hoog kwaliteit statief, voor eenvoudige bediening van software, drone en camera's in het veld.

Wat zit er in een pakket

- Drone Mavic2 Enterprise Advanced.
- Met gestabiliseerde optische camera en high-res thermische camera in één.
- Ultrabright 2e scherm, maakt optimale bediening software en camera mogelijk.
- One for All Poweradapter (accu-voeding voor remote en Scherm).
- Hoog kwaliteit statief.
- Koffer met geïntegreerd oplaadsysteem.
- 32Gb U3 SD-card.
- Auto lader voor de accu's.
- Handstart grip (voor als de piloot mee wil het veld in, kan er vanuit de hand gestart en geland worden).

Software

- Speciaal voor deze toepassing ontwikkelde software "Fauna Detect".
- Auto detectie en lokalisering van nesten.
- Maakt het zoeken van weidevogels en/of reekalfjes heel efficiënt en eenvoudig.
- Vluchtplan maken binnen enkele seconden.
- Posities van de nesten worden opgeslagen in de Fauna Detect app.
- 2^e app "Spot finder" beschikbaar met overzicht van hotspot locaties met foto's, voor loonwerker of boer die het gras maait.
- Koppeling met andere apps zoals Boerenlandvogelmonitor, Google-maps, Telegram, etc.
- Overzicht van het aantal bevlogen hectares en loggen van de vluchten.
- 3 jaar support en recht op updates van de doorontwikkeling.

Interesse?
Maak dan gerust een afspraak voor een demonstratie in Bentelo!

+31-547-292090
+31-651783232

robor
nature

Robor Electronics B.V.
Suetersweg 6A
7497 MZ Bentelo

VOORWOORD

De kop leegmaken

Samen in het veld met mijn zoon op zoek naar het eerste Kievitsei. Dat is voor ons beiden passie en ontspanning tegelijkertijd. Het geeft een ultiem gevoel van vrijheid. Een gevoel waar boeren mee opgegroeid zijn. Maar dat gevoel staat onder druk door de vele zorgen op menig boeren(familie)bedrijf. Iedereen heeft de mond vol over landbouwtransitie. Hiervoor zijn onderzocht ontelbare – grote, kleine, vage, praktische – projecten opgetuigd door provincies en adviesclubs die daar respectievelijk veel geld voor beschikbaar stellen en ontvangen. De hamvraag bij veel van die projecten is: Hoe krijgen we boeren in beweging?

Maar veel boeren bewegen al. En dat doen ze al generaties lang! De uitdagingen rondom thema's als klimaat, biodiversiteit,

energie, stikstof zijn nu wel echter erg 'challenging'. Niet vreemd dat sommige boeren net even wat meer tijd nodig hebben om te schakelen. Terwijl een ander vol energie direct de handschoenen oppakt. Iedereen heeft daarin dus zijn eigen tempo. Dat is logisch en verdient respect, want een nieuw evenwicht en gezond businessmodel vinden tussen voedselproductie en deze uitdagingen is een delicate zoektocht. En als je rood staat, is groen(er) doen erg lastig. Boeren zijn van de praktijk, ondernemend, doorzetters en ze staan dicht bij de natuur. Sterker nog, ze leven van de natuur, de bodem en de dieren. En daar genieten ze – net als vele Nederlanders – echt van. Daarom is het ook voor boeren de kunst om de kop leeg te kunnen blijven maken. Gelukkig zijn op een boerenbedrijf voldoende plekken voor handen. In de melkput, op de trekker, maar ook zeker in het land zelf. Blijf genieten van het landschap, de vogels en de dieren op jouw grond en in jouw omgeving! De geur van de lente en de roep van Kievit, grutto of wulp zo dicht bij huis, dat is pure weelde. En jazerker, met goed bodem-, mest- en graslandbeheer kun je aan knoppen draaien die gunstig zijn voor weidevogels; maar dit vraagt wel wat extra inspanning. Dat kun je alleen doen, maar nog leuker is het om dit te doen samen met collega-boeren, weidevogelvrijwilligers en WBE-leden. Samenwerken en resultaat boeken. Dat geeft voldoening en daarmee wellicht ook de benodigde frisse energie om op andere terreinen ondernemend (de juiste) keuzes te maken.

Wij hebben voor deze editie van 'onze Weidevogels' onze kop ook leeggemaakt. Dat levert extra inspiratie, praktische informatie, tips en handvatten op voor boeren en iedereen die echt wat heeft met onze gevleugelde vrienden.

Met energieke groet,
Mark Oude Luttkhuis, Agrio

Ook namens Robert Ellenkamp van Agrio en Gijs Gjaltema, JEEN communicatie
Initiatiefnemers van onze Weidevogels
(meer over onze passie en toekomst, zie pagina 51)

06

Weidevogelbeheer is zoektocht op duur akkerland

Piet en Erik Feddes uit Rutten (FL) verleggen nesten en genieten van tientallen gele kwikstaarten.

16

Mogelijke alternatieven voor ruige mest

Dikke fractie van gescheiden drijfmest even goed.

28

Maatwerk bij kruidenmengsels in Groningen

Bij Collectief Groningen West keren 'per ongeluk' zeldzame knolboterbloemen terug.

20

Omschakeling van koeien naar akkerbouw goed voor insecten

Meeuwis Millenaar uit Dussen (NB) wordt nog natuurinclusiever.

WEIDEVOGELPOST

'onze Weidevogels' is ook actief op sociale media. Niet alleen wijzelf posten regelmatig updates en mooie beelden, ook enthousiaste lezers laten van zich horen! Een kleine greep.

Marloes Deterink feliciteert Tonny Rupert, vinder van het eerste kievitseï: 'Proficiat vanuit Stokkum, waar we vorig jaar eerste kievitseï van Twente vonden. In de Hof is de lente mooi op tijd dus!'

Haiko van der Werff deelt een foto van zijn plasdras: 'Staat nog een beetje onder water 🤩 Retentiepolder 'Bütendiken' bij Smalle Ee.'

Jeroen Hofstee reageert op onze predatieserie: 'Helaas is nu de jacht op de vos verboden, hopelijk kan dit snel worden opgelost zodat dit niet een verloren jaar voor de weidevogels gaat worden.'

Marcel Tettero is blij met de 200 hectare extra leefgebied in Zuid-Holland: 'Super goed nieuws. Meer ruimte en rust kunnen de weidevogels goed gebruiken. #reddegrutto'

REAGEREN?

Stuur een mail naar redactie@onzeweidevogels.nl o.v.v. weidevogelspost

35

Vos mag even niet bejaagd worden

Uitspraak van de rechter verklaart weidevogels vogelvrij voor veel predatoren.

EN VERDER

Weidevogelman 13

Dronepiloot Bernard de Jong over dé innovatie bij nesten zoeken 14

Familie Teerhuis strijdt op Marken vooral tegen ganzen 36

In 't Veld: Simon Spriensma markeert vier ochtenden per week nesten 43

Scholekster: weidevogel met een groot aanpassingsvermogen 44

'Weidevogel- beheer is zoektocht op duur akkerland'

Akkerbouwers Piet en Erik Feddes zijn fervent weidevogelliefhebbers. Toch loopt het aantal vogels op hun percelen de laatste jaren flink terug. Vond Piet Feddes tien jaar terug nog twintig tot dertig nesten op zijn huiskavel, nu zijn dat er maar vijf tot tien, inclusief tweede leg. Monoteelt, predatie en klimaatverandering zijn volgens de akkerbouwers belangrijke pijnpunten.

Tekst: Annemarie Gerbrandy

Beeld: Susan Rexwinkel, Robert Ellenkamp

Bedrijfsgegevens

Piet en Erik Feddes runnen een akkerbouwbedrijf van 75 ha op twee locaties in Rutten. Het bedrijf zit op veel wisselende grondsoorten: klei, veen en zand. Het bouwplan bestaat uit pootaardappelen, zaaiuien, wintertarwe, witlof en gras, maïs en tulpen voor de verhuur. Feddes doet al dertig jaar aan weidevogelbeheer, eerst op vrijwillige basis en sinds 2002 als lid van het Flevolands Agrarisch Collectief.

Piet Feddes laat een foto zien van een nestje met drie gele kwikstaartkuikens. Niet op het land, maar in de cabine van de trekker. De akkerbouwer maakte deze foto vorig jaar juni, tijdens het klaarmaken van het land voor witlof. De gele kwikstaart maakt zijn nest in een holte in de grond, je ziet hem bijna niet, vertelt hij. „In totaal kwamen we tijdens de werkzaamheden drie nesten tegen, in één daarvan zaten de jongen. Dat was een prachtgezicht. Ik heb het nestje in de trekker gelegd en er een half uur mee rondgereden. Toen we klaar waren met ruggen trekken en zaaien, heb ik het nestje op dezelfde plek teruggelegd. Dan kunnen de ouders het wel weer terugvinden.”

Monoteelt en predatie

Piet en Erik Feddes hebben een akkerbouwbedrijf van 75 ha op twee locaties in Rutten. Het bedrijf zit op veel wisselende grondsoorten:

klei, veen en zand. In de sloten rondom de percelen zit altijd water en door het IJsselmeer is er nooit gebrek aan vocht in de grond. De kop van de Noordoostpolder is van oudsher een echt weidevogelgebied, zeggen de akkerbouwers die vooral kieviten, scholeksters en gele kwikstaarten op hun percelen hebben. Toch loopt het gemiddelde aantal nesten elk jaar wat terug. Daar is niet echt een eenduidige reden voor te geven; vader en zoon noemen monoteelt, klimaatverandering en predatie als belangrijke pijnpunten. „Hoewel we een wisselend bouwplan hebben, zijn we heel intensief qua teelt”, aldus Erik. „Grond is duur, je moet er rendement van afhalen. Er mag niets misgaan; dat kan je tienduizenden euro's aan opbrengst schelen.” Voor het voedselaanbod voor weidevogels zou het ideaal zijn

‘De gele kwikstaart doet

het hier goed. Je ziet

ze soms bij tientallen rondvliegen’

om de slootkanten te laten staan, vervolgt Piet. Door het steeds schaarser wordende middenpakket heeft de akkerbouw steeds minder mogelijkheden ter beschikking om te corrigeren in de teelt, zodat de slootkant juist vaker wordt gemaaid, zegt hij. „We moeten de waardplanten voor schadelijke insecten, zoals uienvlieg en luis, weghalen. Het klepelen van de sloten begint al in april. Je kunt het risico op plaaginsecten in je gewas niet nemen.” Datzelfde geldt voor het zaaien van akkerranden, aldus de akkerbouwer. „We zouden graag bloemerranden willen, maar dan zit je met insecten en onkruiden. Dat past niet bij onze bedrijfsvoering met kapitaalintensieve gewassen zoals pootaardappelen en uien. Als we luis in het pootgoed krijgen, gaan we terug van klasse S naar A. Het economische risico is te groot. We moeten wel aan onze financiële verplichtingen kunnen voldoen.”

Nesten zoeken met drone

Vogelwacht Rutten en de agrarische natuurvereniging KOP van de NOP doen de nestbescherming op de percelen van Feddes. Het bedrijf heeft een pakket voor legselbeheer bij het Flevolands Agrarisch Collectief. De vogelwacht zet sinds kort ook een drone in: vorig jaar werden met dit apparaat tien nesten gevonden op een kavel bij de locatie van Erik. „We hadden toen voor het ploegen alle nesten al gevonden”, vertelt hij. „Aan de hand van de coördinaten

in de app van Boerenlandvogels hebben we beugels over de nesten gezet, waarna de loonwerker is gaan bemesten met de sleepslang. Daarna zijn we gaan ploegen en hebben we de nesten omgelegd. Dat werkte heel goed: ondanks twee grondbewerkingen in korte tijd hebben alle nesten het overleefd.” Volgens de akkerbouwers hebben de weidevogels behoefte aan rust. Het mooiste zou zijn als de vogels komen als de landbewerkingen klaar zijn, aldus Piet Feddes. Door klimaatverandering kunnen boeren echter steeds eerder het land op, maar weidevogels lijken ook steeds vroeger te komen, stelt hij. „Landwerk geeft onrust voor weidevogels. Als het om één bewerking gaat, dan gaat het nog wel, maar als je meerdere bewerkingen in korte tijd moet uitvoeren, lijden de vogels daar duidelijk onder. Kieviten komen vroeg, al voordat je gaat ploegen, én zitten graag op kaal bouwland. Het is lastig om de kuikens vliegvlug te krijgen. Alleen de scholekster is redelijk stabiel, dat is een late broeder. De gewassen zijn al gepoot of gezaaid op het moment dat de

Piet en Erik Feddes
verleggen in het
voorjaar de nesten van
weidevogels.

Weidevogelman

TIP
Combineer in één
werkgang zoveel mogelijk
werkzaamheden, zodat
verstoring minimaal
blijft.

Scholeksters doen het goed op het akkerbouwbedrijf, omdat het late broeders zijn.

meeste nesten uitkomen. Bovendien zijn scholeksters goede nestbeschermers. Dat is weer positief in de strijd tegen predatie." Predatie is ook in de kop van de Noordoostpolder een groeiend probleem. In het jaarverslag van Vogelwacht Rutten e.o. over 2021 is te lezen dat de predatie in het werkgebied vorig jaar op 32 procent lag. In 2021 werden in totaal 233 nesten gevonden. Bij 107 nesten is vastgesteld dat ze verloren zijn gegaan, daarvan werden 75 nesten gepredeerd (6 nesten door werkzaamheden, 8 nesten werden verlaten en de rest onbekend). Vossen, steenmarters, meeuwen, kraaien en andere roofvogels; ze komen allemaal langs, weet Feddes. „We zetten in het verleden stokjes bij de nesten neer, maar het is bekend dat de roofvogels ze dan ook kunnen vinden. Beter is om de gele plastic bordjes te gebruiken die we ook gebruiken om bijvoorbeeld spuitsporen uit te zetten. Predatoren schijnen die bordjes nog niet te herkennen."

Nestje op kavelpad

Hoewel weidevogelbeheer op akkerland steeds lastiger wordt, blijven vader en zoon Feddes hun best doen om de weidevogels

op hun percelen te behouden. „Ik vind het elke keer weer prachtig als ik een nestje tegenkom", zegt Piet. „De gele kwikstaart doet het hier goed. Je ziet ze soms bij tientallen rondvliegen. Ze maken hun nesten graag in pootaardappelen en tulpen." Ook de bontbekplevier broedt soms op de percelen van Feddes. Vooral in aardappelland, maar er werd ooit een nestje midden op het kavelpad gevonden. Feddes zou best iets meer voor de weidevogels willen doen, als de bedrijfsvoering dat zou toelaten. Het blijft een zoektocht, geeft hij toe. „We zitten hier op opdrachtige grond, ideaal voor weidevogels. Maar wat doen wij? We leggen drainage aan om het land droog te houden. Dat druist wel eens tegen mijn gevoel in. Ik houd de ontwikkelingen rondom strokenteelt in de gaten, voor luisbestrijding in de pootaardappelen. Daar kan ook de weidevogel profijt van hebben. Het mooiste zou zijn om een stukje achter op een perceel voor weidevogels in te richten. Ik zou best zo'n gebiedje willen hebben." ◀

Kolkman 06-10614183
Weerdijk 21 - 8375 AX Oldemarkt

STERK HEKJE.NL

4 meter weidehek v/a € 185,50 excl. BTW
4 meter gaashek € 220 excl. BTW
Eigen productie d.m.v. lasrobots | Handelaars gezocht

Kopersporen

Kijk op www.kopersporen.nl
voor een uitgebreide catalogus

PKS-tuingereedschap van nature beter!

PKS-tuingereedschap van brons werkt gemakkelijker, roest niet en is beter voor de grond

Kopersporen • Sparrenlaan 5 • 9401 RA Assen • tel: 0592-319402

Nederlandse Organisatie voor Jacht en Grondbeheer

- Belangenbehartiging van de leden;
- Informatie en advies bij jachtgerelateerde zaken;
- Constructieve rol bij krachtenbundeling van organisaties op het gebied van jacht, schadebestrijding en faunabeheer;
- Jachtverzekering en rechtsbijstandverzekering;
- Tweemaandelijks verenigingsblad Jacht & Beheer.

Contributiekosten:
€ 50,- per jaar inclusief een rechtsbijstandverzekering.

Ook lid worden?

Aanmelden kan via onze website:
www.nojg.nl

 Volg ons ook op Facebook!

GRUTTO mengsel

DÉ WEIDVOGEL-BIOTOOP VAN NEDERLAND

- ✓ **Met alle inheemse plantensoorten die in een weidevogelbiotoop thuishoren**
- ✓ **Middelhoge, biodiverse vegetatie biedt voedsel (rijke insectenfauna), beschutting en veilige nestplaatsen**
- ✓ **Ontwikkeld in nauwe samenspraak met boerenlandvogelboeren van het eerste uur**
- ✓ **Gezond, smakelijk en structuurrijk ruwvoer voor melkvee**

verkrijgbaar via je lokale zaaizaadleverancier

www.lgseeds.nl

04/2021

Gangbaar, biologisch, of.... weidevogelboer?

Droom eens even mee. Je staat op een kruispunt en kunt kiezen voor gangbaar doorboeren met investeringen in groei, of de afslag nemen naar biologisch boeren, wat ook zijn leuke kanten heeft. En, er is nog een variant waar je tot nu toe echt alleen maar van kon dromen: voluit weidevogelboer worden.

Klinkt goed, want je bent zo'n boer die weidevogelbescherming leuk vindt en het in de vingers heeft. Hoe zou dat eruitzien? Laten we zeggen dat je op minstens 30% van je grond aan weidevogelbeheer doet. Zo heb je een flinke plasdras, twee greppel plasdrassen en hier en daar een hoogwatersloot. En een goede mix van kruidenrijk grasland met hoog grondwaterpeil, 'vogelgerichte beweiding' en percelen met uitgestelde maaidatum.

Een dikke hectarevergoeding voor de opbrengstderving en daar bovenop een bonus

Op de andere percelen blijf je gangbaar boeren, maar bij weidegang en maaien in het voorjaar improviseer je ook in het belang van de vogels.

Ik hoor je als boer verzuchten wat er dan allemaal verandert op je bedrijf. Veel van dat lange ruwvoer in de kuil met lage Vem en RE-waardes en dus een lagere melkproductie, meer aankoop van bijproducten en krachtvoer. Maar, ook minder vaak maaien, minder kunstmest strooien, minder kosten voor mest uitrijden en inkuilen.

En als daar nou een goed doordachte regeling voor is? Om te beginnen een contract voor zeker 15 jaar voor het hele pakket waar je

afspraken over maakt. Met een dikke hectarevergoeding voor de opbrengstderving en daar bovenop een bonus van driehonderd euro per hectare.

De hectares die je voor weidevogel natuur reserveert worden afgewaardeerd vanwege de beperkingen, maar met behoud van de agrarische bestemming. Je krijgt pakweg 15.000 per hectare, bij de start uitgekeerd op je bankrekening – wat een flinke pot is voor investeringen in je stallen, arbeidsbesparing, een bezoekerslocatie en een vogelkijkhut op een mooie plek, voor betaalde weidevogelsafari's, (dit droomt wel lekker toch?) Je melk levert in een duurzame melkstroom naast de weidepremie nog 6 cent per kg extra op. En je waterschap neemt genoeg met 10 euro per hectare, het tarief voor natuur.

Wat zou jij doen? Mijn gevoel zegt dat menig lezer van deze column nu wel even zijn eigen droom gaat dromen. Omdat ze passie voor de vogels hebben, hun vakmanschap hier graag voor inzetten en verlangen naar respect en waardering voor dat vakmanschap. Mijn visie is dat er al mooie plannen liggen en veel neuzen de goede kant op staan. Denk aan de plannen voor weidevogels en CO2-beprijzing, maar ook voor stikstof en klimaat. Daar móet een goed, eerlijk en overzichtelijk pakket regelingen uit te kneden zijn waar een veehouder zijn keuze mee kan maken. Om vervolgens zonder veel poespas een overeenkomst te krijgen die voor lange termijn zekerheid en vertrouwen geeft. Lieve bestuurders en politici, het momentum is nu. Ga daar eens flink aan trekken. Met net zoveel vasthoudendheid, passie en vakmanschap als onze weidevogelboeren!

Weidevogelman

In vogelvlucht

Jaarlijks markeren boeren en vrijwilligers 70.000 nesten van weidevogels. Dit lijkt veel, maar is slechts een fractie van het totaal. Moderne technologie biedt hulp: steeds vaker worden drones ingezet. We vroegen dronepilot Bernard de Jong naar zijn ervaringen.

Tekst: Jenny Braaksma

Beeld: Dronexpert, Agrarisch Collectief Krimpenerwaard

Wanneer ben je begonnen als dronevlieger?

„In Krimpenerwaard zijn we in 2018 gestart met een project met drones, om te kijken of we weidevogels daarmee goed in beeld kunnen krijgen met minder verstoring in het veld. Het Agrarisch Collectief Krimpenerwaard kocht de drone, de Natuur- en Vogelwerkgroep, waar ik voor vlieg, leverde de vrijwilligers.”

Heb je een vliegbewijs nodig om dronevlieger voor weidevogels te worden?

„Ik kreeg destijds alleen een training bij de leverancier; er was nog niets verplicht. Inmiddels schrijft Europese wetgeving voor dat je een certificaat nodig hebt. Dit certificaat kun je bemachtigen door een online, theoretisch examen af te leggen.”

Hoe vaak gaan jullie vliegen?

„Van half maart tot in juli gaat de drone zes keer per week de lucht in, mits het weer het toelaat. Inmiddels vliegen we met twee drones, wat betekent dat iedereen binnen de werkgroep één keer in de week aan de beurt is.”

Waar bestaat het werk uit?

„Dat verschilt door het seizoen heen. Aan de start van het broedseizoen brengen we de vogels en nesten in kaart. We hebben contact met de betreffende boeren en sturen op beheer.

Naarmate het seizoen vordert, bekijken we met de drones welke percelen worden gebruikt door kuikens; dan proberen we er daar voor te zorgen dat het maaien wordt uitgesteld.”

Wat zijn mooie resultaten tot nu toe?

„Drones helpen het weidevogelbeheer op de juiste plek te krijgen. Doordat we preciezer in kaart kunnen brengen waar de vogels zitten, kunnen we betere beheerafspraken maken met de eigenaren van de percelen. We willen het leefgebied van de vogels zo lang mogelijk in stand houden en boeren zijn sneller bereid daar rekening mee te houden als ze het met eigen ogen zien.”

Zijn drones dé oplossing in gebieden waar weinig vrijwilligers zijn?

„Deze manier van weidevogelbescherming is een leuke manier om jonge mensen bij weidevogelbeheer te betrekken. Zo zijn niet alle dronevliegers bij ons ook weidevogelkenners. Zij gaan met een opdracht op pad, waarbij de resultaten bekeken en geïnterpreteerd worden door andere vrijwilligers. Ik denk niet dat drones de heilige graal zijn, maar ze functioneren wel als prachtig hulpstuk. Echter, het is ook een relatief jonge techniek. Er komen veel warme plekken in beeld en vooral bij hogere grashoogtes lopen we tegen veel twijfelgevallen aan.”

Zie jij nog meer toepassingen voor weidevogelbeheer met drones?

„Waar we in de Krimpenerwaard mee geëxperimenteerd hebben, is het in kaart brengen van de kwaliteit van vegetatie met behulp van een multispectrale camera. Ook monitoren we slootranden in het kader van natte dooradering. Of dit relevante toepassingen zijn, zal de toekomst uitwijzen, maar we zijn in ieder geval nog lang niet uitgevlogen!” ◀

Weidevogelman
TIP
Een goede dronepilot gaat op tijd slapen en kleedt zich warm aan.

Nesten en pullen realtime in kaart

Roger Borre (Dronexpert) leverde al 45 weidevogeldrones aan collectieven door heel Nederland. „De drone van politie en brandweer voor het vinden van vermiste personen of drenkelingen hebben we doorontwikkeld en in 2015 op de markt gebracht. Sinds 2015 is de vluchtduur verdubbeld, de flexibiliteit vergroot en het geluid tot een minimum beperkt. De batterijduur is nu ongeveer 30 minuten. Met de huidige techniek scannen we daarmee 15 hectare en brengen we nesten en pullen realtime in kaart.” In Nederland vliegen natuurdrones op minimaal 35 meter hoogte om botsingen met bomen te voorkomen. De drones zijn uitgerust een RGB-camera en een thermische camera. Vooral grutto's en wulpen, die pas beginnen te broeden als het gras hoog genoeg is om als beschutting te dienen, kunnen eenvoudig gedetecteerd worden met de thermische camera. De techniek en mogelijkheden ontwikkelen zich voortdurend. Borre: „De toepassingen zijn talrijk. Zo maakt onze software het mogelijk om alle in kaart gebrachte nesten nog een keer langs te vliegen om te kijken of de nesten al uitgekomen of gepredeerd zijn. Ook kun je vlak voor het maaien pullen opzoeken om ze (tijdelijk) te verplaatsen naar een ander gebied. Ten slotte testen we momenteel techniek om nesten te markeren vanuit de drones. Op die manier hoeven vrijwilligers niet het veld in en worden er geen geursporen achtergelaten die tot predatie kunnen leiden.”

Dikke fractie van gescheiden mest beter dan ruige mest

Aan ruige mest worden tal van positieve eigenschappen voor weidevogels toegeschreven. De beschikbaarheid is echter sterk afgenomen door de introductie van ligboxenstallen. Om op korte termijn invulling te geven aan de voordelen van ruige mest, legde het Louis Bolk Instituut een proefveld op veengrond aan met verschillende soorten mest. Wat blijkt: het gebruik van dikke fractie van gescheiden drijfmest is voor weidevogels even goed, zo niet beter dan ruige mest.

Tekst: Nick van Eekeren, Joachim Deru en Jan de Wit (Louis Bolk Instituut)

Beeld: Susan Rexwinkel, Ellen Meinen

Ruige mest zorgt voor een toename van de wormen- en insectenpopulatie en een verbetering van de botanische diversiteit. Dit komt doordat ruige mest de pH-waarde stabiliseert of zelfs verhoogt. De verbetering van de structuur van de bovengrond maakt bovendien dat weidevogels gemakkelijk met hun snavels de bodem in kunnen om de wormen te vangen. Tenslotte zorgt ruige mest ervoor dat nutriënten langzaam vrijkomen. De grasproductie blijft

hiermee achter ten opzichte van andere mestsoorten en dat geeft een lichtere eerste snede. Gunstig voor de mobiliteit van de kuikens van weidevogels, die insecten moeten vangen en moeten kunnen vluchten.

Veldproef

Bij gebrek aan ruige mest, hebben we een onderzoek gedaan naar mogelijke alternatieven. Op veengrond hebben we een proefveld aangelegd met verschillende mestsoorten: drijfmest, dikke fractie van gescheiden drijfmest, ruige mest en GFT-

Ook in drijfmest lag het aantal ritnaalden hoger dan in andere mestsoorten.

Stro als bedding voor het vee.

compost. Deze mestsoorten vergeleken we met een onbemeste controle, kunstmest en kunstmest met zaagsel.

Deze zeven behandelingen zijn in zes herhalingen aangelegd. Drie jaar lang zijn de veldjes bemest, waarbij de mestgift is vastgesteld op 120 kg N totaal per ha per jaar ongeacht mestsoort, verdeeld in twee giften per jaar (eerste en tweede snede).

Ondergronds

Een van de positieve eigenschappen van ruige mest is de stabilisatie of stijging van de pH-waarde. Uit onze proef blijkt dat aanvoer van alle organische mest, inclusief ruige mest,

een stijging veroorzaakt. Enkel bij kunstmest blijft de pH gelijk. Wanneer daar zaagsel aan wordt toegevoegd, stijgt de pH alsnog. De indringingsweerstand van de bodem, als maat voor de moeite die een vogel moet doen om aan voedsel te komen, was laag en versilde niet tussen de mestsoorten.

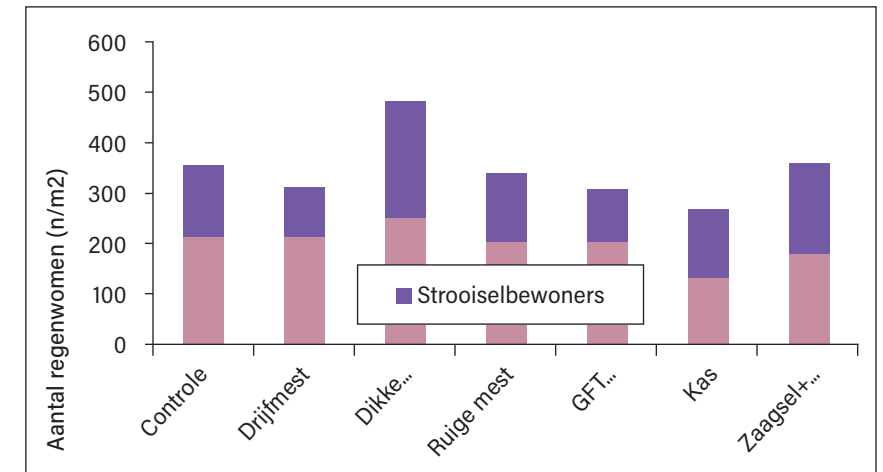
De resultaten op het bodemleven waren echter opvallend. Strooiselbewonende regenwormen waren namelijk talrijker in de behandeling bemest met dikke fractie dan de andere mestsoorten (zie Figuur 1 en Tabel 1). Dit was de mestsoort met de hoogste C/N ratio en de grootste toevoer van organische stof.

Ritnaalden zijn larve van een kever en dienen ook als voedsel voor weidevogels. De ritnaalden waren zoals verwacht volop aanwezig in ruige mest. Maar ook in drijfmest en dikke fractie lag het aantal hoger dan in andere mestsoorten.

Tabel 1: Overzicht significante behandelingsverschillen ten opzichte van controle. 0: geen verschil met de controle, + en ++: significant hoger dan controle; ++ significant hoger dan + (Deru et al., 2022).

	Drijfmest	Dikke fractie	Ruige mest	GFT-compost	KAS	Zaagsel +KAS
ONDERGRONDS						
Strooiselbewonende regenwormen	0	+	0	0	0	0
Ritnaalden	+	+	+	0	0	0
pH	0	0	+	+	0	0
Bodemvocht	0	+	+	0	0	0
Indringingsweerstand	0	0	0	0	0	0
BOVENGRONDS						
Verse biomassa snede 1*	-	-	-	-	--	--
Vliegende insecten > 5mm	0	+	+	0	+	0

* Een '-' of '--' betekent een hogere biomassa dan de controle, wat negatief is voor weidevogels.

Figuur 1: Effect mestsoorten op aantallen en soorten regenwormen in veenweidegrond.

Bovengronds

De zwaarte van de eerste sneden namen we als maat voor de mobiliteit voor kuikens. Hoe lichter, hoe beter doorwaadbaar en hoe beter de kuikens insecten kunnen vangen en eventueel vluchten. Het resultaat van de proef was dat de zode zwaarder was bij gebruik van KAS als stikstofbron, met of zonder zaagsel, dan bij de andere behandelingen.

De botanische samenstelling tussen de behandelingen versilde na drie jaar meten niet. Bij de behandelingen bemest met dikke fractie, ruige mest, KAS en zaagsel met KAS, waren er wel meer vliegende insecten groter dan 5 mm (gemeten in juni). Grotere insecten zijn voor kuikens juist belangrijk: liever één worst dan duizend kruimels.

Aanbevelingen voor de praktijk

- ▶ Onderhoud van pH is belangrijk voor het aantal wormen in de bodem. Bekalk daarom jaarlijks als de gewasproductie in de eerste snede ook beperkt moet worden.
- ▶ Bemesting met organische mest kan een rol spelen bij onderhoud van pH en voeding van regenwormen, maar voorkom verhoging van de grasproductie om het de kuikens niet te moeilijk te maken.
- ▶ Gebruik bij voorkeur ruige mest of dikke fractie van gescheiden drijfmest voor het bemesten van weidevogelgebied. Qua aantallen regenwormen is dikke fractie zelfs beter dan ruige mest!

- ▶ Maar let op: Vaak is de eerste snede van land met uitgestelde maaidatum te zwaar om goed doorwaadbaar te zijn voor de kuikens. Zeker bij (voormalige) productiegraslanden op (klei-op-)veen bodems is langjarige verschraling, een veel hoger grondwaterpeil en/of voorweiden nodig om in juni nog doorwaadbaar gras te houden. Overweeg dan enkele jaren geen bemesting of bemest na de eerste snede, maar onderhoud wel de pH op voldoende hoog niveau (4,8). ◀

Innovatieve ligboxstallen met ruige mest

Ruige mest kan van verschillende staltypen komen waar stro gebruikt wordt als bedding voor het vee. Naast de oude grupstallen zijn er bijvoorbeeld potstallen en hellingstallen. Deze stallen zijn gunstig qua dierenwelzijn maar de ammoniakemissies lijken niet lager te zijn dan van overige stalsystemen (Pijlman et al., 2018). Bovendien kunnen ze een (extra) bron van broeikasgassen zijn, met name van methaan. Ligboxenstallen met roostervloer produceren voornamelijk drijfmest (opslag van urine en mest samen). Deze drijfmest kan vervolgens worden gescheiden in een dikke en dunne fractie. Er zijn nu ook nieuwe systemen voor ligboxenstallen waar de mest en de urine direct apart worden verzameld en de mest met strooisel uit de boxen stapelbare ruige mest oplevert. Deze technieken bieden mogelijk een voordeel qua ammoniak- en broeikasgasemissies en zorgen dat er meer ruige mest beschikbaar komt voor het verbeteren van de bodemkwaliteit en voor toepassing in weidevogelgebieden. Kijk bijvoorbeeld naar de Kwatrijnstal in Kaatsheuvel (<https://publicaties.brabant.nl/innovatievestalsystemen/kwatrijnstal/>) of van Freek van Leeuwen in Leidschendam (<https://www.melkvee.nl/artikel/64708-volop-innovatie-op-nieuw-biologisch-melkveebedrijf/>).

Omschakeling van koeien naar akkerbouw goed voor insectenstand

Meeuwis Millenaar heeft de koeien verruild voor akkerbouw. Hij krijgt nu twee economische pijlers onder zijn bedrijf: enerzijds de gewasopbrengsten; anderzijds de opbrengsten uit de natuurontwikkeling. Op termijn komt daar nog de sociale meerwaarde bij van het stukje natuureducatie dat de Brabander wil gaan ontwikkelen.

Tekst: Gineke Mons
Beeld: Ellen Meinen

Meeuwis Millenaar is gebiedscoördinator van twee weidevogel- en drie akkervogelkerngebieden in de uitgestrekte gemeente Altena.

Behalve boer is Meeuwis Millenaar vooral bedrijfsadviseur. Twee dagen in de week helpt de ondernemer uit Dussen andere boeren in Brabant met het omschakelen naar meer natuurinclusieve landbouw. De andere twee (à drie) dagen vult hij met zijn werk als gebiedscoördinator van twee weidevogel- en drie akkervogelkerngebieden in de uitgestrekte gemeente Altena. Vanuit die functie participeert hij ook in het Europese patrijzenproject Partridge. Millenaar is veldcoördinator van het demonstratiegebied Oude Doorn, grofweg tussen de Bergsche Maas en de Merwede. In dit demonstratiegebied wordt circa 65 procent van de grond gebruikt als bouwland en 25 procent als grasland, door in totaal 38

De vogelakker is vooral aangelegd voor de patrijs.

boeren. De overige 10 procent is natuurgebied (vooral bosjes) en privétuin. Boeren daar nemen diverse maatregelen om de habitat van de akkervogels te bevorderen; allemaal gericht op het voorzien van dekking, nestgelegenheid en zomer- en wintervoedsel.

Als boer is hij bijna een kwart eeuw bezig met weidevogelbescherming. „We begonnen hier met vier boeren; dat is inmiddels uitgegroeid tot meer dan honderd boeren met in totaal 900 hectare agrarisch natuurbeheer.”

Zijn bedrijf ligt aan de rand van het demonstratiegebied, aan de Baan in Dussen. Akkerbouwers telen hier op de zware rivierklei voornamelijk bieten, graan, uien, bonen en aardappelen. Teelten die ook Millenaar zich nu eigen moet gaan maken, nu hij zijn 43 hectare omvattende bedrijf omschakelt van melkvee naar akkerbouw.

'Koeien nog geen dag gemist'

Tot oktober 2021 molk hij 75 koeien, met hulp van een medewerker en een melkrobot. Hoewel de vier kinderen volgens Millenaar allemaal zijn 'overgoten met hetzelfde sausje' van liefde voor natuur en landbouw, zat er toch geen opvolger tussen. Reden voor de 61-jarige Dussenaar om de koeien de deur uit te doen. „Ik zal je eerlijk zeggen: ik heb ze nog geen dag gemist”, glimlacht hij.

Maar de ex-melkveehouder vond het te vroeg om nu al op z'n lauweren te gaan rusten. Als nieuwbakken akkerbouwer wil hij zich vooreerst richten op de minder ingewikkelde teelten, zoals

In luzerne nestelen veldleeuweriken veel makkelijker dan in gras.

'Afgelopen jaar heeft er een ree gekalfd achter het vossenraster'

granen, bieten en aardappels. Uiteraard in strokenteelt, waarbij de verschillende gewassen in banen van 6 meter breed worden ingezaaid. Strokenteelt is ideaal uit het oogpunt van biodiversiteit; en ziekten en plagen verspreiden zich minder snel door het hele perceel.

8 hectare plasdras

Achter de leegstaande melkveestal, waar op termijn een natuureducatieruimte moet verrijzen, ligt de grond in een honderden meters lang en smal blok. Dat is opgedeeld in vier gelijke delen. Het voorste kwart is gereserveerd voor strokenteelt. De zomertarwe komt al voorzichtig op.

Op het tweede kwart is in 2017 al een plas-

dras-gebied ingericht van 8 hectare, volgens het golfplaatmodel: drie greppels van 50 meter breed, afgewisseld met iets hoger gelegen stukken grond. Normaliter zet Meeuwis het gebied met behulp van een pomp onder water, maar dit jaar kan hij zich die groene stroom besparen. Medio februari is er al zó veel water gevallen, dat het perceel goeddeels blank staat.

Het plasdras-gedeelte is met name bedoeld voor de tureluur, de belangrijkste doelsoort op het bedrijf, naast de veldleeuwerik en de patrijs. „De tureluur springt er hier echt uit, daar hebben we inmiddels een leuke populatie van”, zegt hij. „Maar het levert nog wel meer bijzonders op. Afgelopen jaar heeft er een ree achter het vossenraster gekalfd; die heeft er twee kalfjes gekregen.” In 2020 heeft er het hele jaar een ruigpootbuizerd gezeten, vertelt hij. „En grutto's komen hier ook wel foerageren, maar die nestelen dan bij boeren om me heen die veel minder aan natuurbeheer doen – heel frustrerend”, lacht hij.

Het land is ook verrijkt met extra accessoires zoals uitkijkpaaletjes voor roofvogels en een strook zwarte grond bij de plasdras, speciaal voor de kluten. „Die broeden bij voorkeur op zwarte grond.” Het tweede deel van het bouwblok is weer gereserveerd voor akkerbouwgewassen in strokenteelt, met in het laatste kwart ook een keverbank. Dat is een ideale plek voor biologische plaagbestrijders om te overwinteren.

Vogelakker

Een iets verderop ligt nog een veldkavel van 10 hectare. Die heeft hij een aantal jaren terug al aan de landbouw onttrokken,

en omgeschakeld naar vogelakker. „Er ligt een voormalige zandwinningsplas in; ik kon er met de trekker toch altijd al moeilijk achterlangs. Ik dacht: dan kan ik er net zo goed iets moois van maken.”

De rietkraag maait Meeuwis elk jaar een stukje uit, zodat er weer vers riet kan opschieten. „Dat doe ik speciaal voor de rietzanger; die houdt van groene stengels.”

In de tweede helft van het seizoen plaatst hij graag z'n mobiele vogelkijkhut aan de rand van de plas: een oude schaftkeet van Staatsbosbeheer. „Een heerlijk plekje. Ik trek me daar graag even in terug, met een bakje koffie en een verrekijker. Kom ik helemaal tot rust.”

Luzerne voor veldleeuwerik

Driekwart van het oppervlak van de vogelakker is ingezaaid met luzerne. Dit vlinderbloemige

gewas wordt drie keer per jaar gemaaid, vertelt hij. „De veldleeuwerik broedt er veel makkelijker dan in gras, dat normaal wel een keer of zes per jaar wordt gemaaid.”

In de vogelakker zijn verder 18 meter brede stroken aangelegd met wintervoedsel; vooral zaadhoudende gewassen als zonnebloemen, oude rogge, haver, vlas, boekweit en kaardebol. Dit aangevuld met bladgewassen als bladrammenas, bladkool, venkel en cichorei. De bladkool biedt in de winter bovendien voedsel aan hazen en reeën.

Deze bloemenblokken bieden voedsel, schuilgelegenheid en nestelplekken voor akkervogels en dan vooral voor de patrijs. Die eet zowel zaden als insecten. Daarom loopt er door de vogelakker ook een keverbank: een grondrug van maar liefst 3 meter breed en 70 centimeter hoog. De keverbank wordt ingezaaid met polvormende grassen. Er ligt ook een braakliggende strook naast. Zo'n wal met afgestorven vegetatie warmt in het voorjaar sneller op; net als de braakliggende strook.

Daar houden grondkevers van, legt Meeuwis uit. De keverbank is ideaal als 'voedselbank' voor patrijzen, die bovendien een

In de tweede helft van het seizoen plaatst Meeuwis graag z'n mobiele vogelkijkhut aan de rand van de plas.

Millenaar ontvangt voor sommige percelen ruim 2000 euro per hectare aan subsidie.

Het land is ook verrijkt met extra accessoires zoals uitkijkpaltjes voor roofvogels.

stofbadje kunnen nemen in de zwarte grond. De Brabander heeft relatief zware beheerpakketten binnen het Partridge-programma. Daar staan vergoedingen tegenover van (ruim) boven de 2.000 euro per hectare. Samen met de akkerbouwgewassen moet dit een min of meer gelijkwaardige poot gaan vormen onder zijn bedrijf.

De omschakeling naar akkerbouw gaat vooral de insectenpopulatie ten goede komen, denkt hij. „De laatste jaren zien we vaak een droog, schraal voorjaar. De overlevingskansen van jonge akkervogels zijn dan enorm klein. Met de combinatie van kruidenrijk grasland bij de plasdras, overhoekjes met ruigtes en een vorm van stroteelt die bijdraagt aan de insecten en zaden, moet het goed komen”, verwacht hij. „Het begint bij de bodem, daarna de insecten, en de rest komt vanzelf!” ◀

Grutsk op ús Greidefûgels weer volop in actie

Net als de vorige Grutsk op ús Greidefûgels campagnes draait het ook in 2022 om actie. Actie in de dagelijkse praktijk van de melkveehouder, akkerbouwer, loonwerker en vogelwachter en actie voor de weidevogels. Niet te ingewikkeld, maar wel belangrijk en met succes. Naast voorlichting over de mogelijkheden van weidevogelbeheer draait het dus om praktische zaken die in de praktijk op vrijwillige basis anders kunnen.

BESTEL GRATIS het grondbord 'Ik dongje rûch!' en laat zien dat je Grutsk bent op ús Greidefûgels.

DONGJE

Dit jaar willen we melkveehouders, akkerbouwers een nieuwe uitdaging voorleggen: wordt u ook een rûge donger? Dat betekent dat u op een strook van uw land of op een perceel rûge dong (ruige mest of stromest) opbrengt. Net als nattigheid en een kruidenrijke vegetatie helpt ruige mest de weidevogels. Het zorgt voor meer en ander bodemleven. Dus doe ook mee en wordt rûge donger! En help daarmee de weidevogels. Als waardering ontvangt u een grondbord met de tekst 'Ik dongje rûch'. En laat daarmee Fryslân weten dat u ook 'Grutsk op ús Greidefûgels' (trots op onze weidevogels) bent. Bestellen kan op <https://grutskopusgreidefugels.nl/aanmelden/>

GEWURDE LITTE

Door niets te doen, help je de weidevogels. Hiermee roept Grutsk op ús Greidefûgels boeren op een aantal randen of andere hoekjes gedurende het seizoen zo veel mogelijk met rust te laten (gewurde litte). In de praktijk betekent dat dus niet/weinig bemesten en niet/later maaien. Deelnemers aan deze actie krijgen een bordje met de tekst 'Gewurde litte' thuisbezorgd die in de grond kan worden gestoken. Zo laat de boer zien dat hij/zij meedoet aan deze Grutsk op ús Greidefûgels actie. Aanmelden voor de actie kan op <https://grutskopusgreidefugels.nl/aanmelden/>

ZAAIEN

In 2 seizoenen hebben in Fryslân al meer dan 500 boeren meegedaan aan de zaai-acties van Grutsk op ús Greidefûgels. Een zak van 8 KG kruidenmengsel stelt de boer in staat om 1 hectare grasland door te zaaien. Met een langzaam groeiend graszaad erbij kun je ook 1 hectare inzaaien. Er is een basismengsel en een speciaal weidevogelmengsel. Beide mengsel zijn goed voor de biodiversiteit. Het speciale mengsel is vooral bedoeld voor percelen waar al weidevogels broeden. Bestellen van een zak kruidenmengsel kan kosteloos op <https://grutskopusgreidefugels.nl/aanmelden/>

BESCHERMEN

Bij het bewerken van het land kunnen boeren en loonwerkers nesten sparen door zogenaamde nestpannen te gebruiken. Hierbij kan samenwerking met vrijwillige vogelwachters (nazorgers) goede hulp bieden. Simpelweg door onderling af te stemmen wanneer het werk plaatsvindt en de nestpannen op tijd over het nest te plaatsen. En deze na het gebruik van bijvoorbeeld een sleepslang weer te verwijderen. U kunt als boer, loonwerker of vogelwachter kosteloos een aantal van deze nestpannen bestellen via <https://grutskopusgreidefugels.nl/aanmelden/>

VERNATTEN

Zoals ongetwijfeld bekend is, hebben weidevogels baat bij natte voeten tijdens het broedseizoen. Vernatten op een stukje grond dat sowieso minder opbrengt geeft een mooie kans. Bij voorkeur zonder grote ingrepen in het waterloopstelsel. De vernattingsdeskundige van Grutsk helpt u graag verder. Ook is het interessant om in het voorjaar een aantal greppels of laagjes op uw land nat te houden voor de weidevogels. Met behulp van een greppelpomp op zonne-energie pompt u bij zonnig weer ongeveer 4 m3 per uur op het land. Via Grutsk op ús Greidefûgels ontvangt u maar liefst 10% korting op een pomp die € 440,- (excl. BTW) kost. Bestellen kan op <https://grutskopusgreidefugels.nl/aanmelden/>

Grutsk op ús Greidefûgels is een initiatief van de provincie Fryslân en wordt gesteund door de volgende partners: LTO-Noord, Agrarische Jongeren Fryslân (AJF), Kollektieven Beried Fryslân (KBF), Cumela, Provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân, Bond Friese VogelWachten (BFVW), Van Hall Larenstein en Nordwin College.

Meer informatie over dit project vindt u op www.grutskopusgreidefugels.nl

Geen standaard kruidenrijke mengsels voor Groningse boeren

Boeren van Collectief Groningen West werken aan beter weidevogelmozaïek door middel van het inzaaien van stroken met inheemse kruiden. Een ecooloog stelde voor iedere strook een apart kruidenmengsel samen. Hij voorzag de terugkeer van een andere zeldzame plant niet.

Tekst: Sandra Wilgenhof

Beeld: Collectief Groningen West, Mark Schuurman

De kruidenmengsels die in september zijn ingezaaid, zijn afgestemd op bodemsoort en vochtigheid.

Kruidenrijke mengsels zijn goed voor de biodiversiteit van het grasland en hebben zeker ook voordelen voor weidevogels. Zo trekken ze meer insecten aan die de weidevogels en kuikens nodig hebben en zorgen ze voor afwisselende vegetatie om in te leven. Vandaar dat Collectief Groningen West inzet op de verbetering van het weidevogelmozaïek met behulp van kruidenrijk grasland.

In september vorig jaar werd bij negen melkveehouders een kruidenrijke strook ingezaaid met inheemse kruiden. Bij twee anderen is al eerder ingezaaid en bij de laatste twee kan

door weersomstandigheden pas dit jaar worden ingezaaid. De deelnemende boeren zaaiden geen standaard kruidenrijk mengsels in. De mengsels werden door ecooloog Arend Timmerman samengesteld nadat hij de melkveehouders bezocht had. In de mengsels zaten soms wel vijftien tot achttien verschillende inheemse soorten en het mengsel was voor elke boer net een tikkeltje anders.

Locaties beoordelen

Timmerman vertelt dat hij tijdens het bezoek naar twee zaken keek: de grondopbouw en de plantensoorten die er al voorkomen. „De meeste deelnemende boeren zaten op kleigrond. Daarbij keek ik naar de bovenlaag van de grond. Die laag is

Weidevogelman

TIP

Engels raaigras is topspul, maar zaai het liever niet in een kruidenmengsel. Dan zijn na een paar jaar veel kruiden verdrongen. Kamgras en reukgras zijn het alternatief.

In de kruidenstroken die in september ingezaaid zijn, komen de eerste planten al op eind februari.

belangrijk voor de kieming van het zaad. Als de grond verslemt is, kan een zaadje niet goed kiemen en de jonge plant niet groeien. Dus voor de start is het belangrijk dat de grond goed kruimelig is. Tot slot keek ik naar hoe vochtig de bodem was. Dicht in de buurt van de plasdras bijvoorbeeld is het vochtiger. Daar moet je dus andere kruiden gebruiken dan op een droger gedeelte. Naast de grond kijk ik ook naar welke planten er al voorkomen of zouden kunnen voorkomen in het gebied. Een plant die van nature niet groeit op kleigrond in Groningen zal het daar ook niet lang volhouden."

Voor Timmerman is een bedrijfsbezoek ook belangrijk om te bepalen wat de boer met de kruiden in de bedrijfsvoering zou kunnen. Op basis daarvan kiest hij ook een type grasland. „De

meeste boeren willen de kruidenrijke randen kunnen weiden en ook maaien. Dan zoek ik dus naar planten die tegen beide kunnen; wel met een aangepaste bemesting. In de vegetatiekunde heet dat kamgras-vegetatie."

Geen veredelde soorten

In de meeste mengsels zitten in ieder geval twee grassoorten zoals bijvoorbeeld reukgras en kamgras, verschillende soorten klavers, smalle weegbree en andere kruiden, ook met opvallende bloemen zoals de pinksterbloem, brunel of veldzuring. Het collectief kiest

'Kies kruiden die passen in plannen van de boer'

Arend Timmerman mengt de mengsels per strook.

'Neem de tijd voor een terreininventarisatie'

Het initiatief voor de kruidenrijke randen kwam vanuit Collectief Groningen West. De start werd gefinancierd met eigen gelden maar inmiddels is er ook een samenwerking met Toukomst (een programma in Groningen dat projecten in de provincie financiert) en Van Hall Larenstein die de monitoring van de kruidenrijke randen op zich gaat nemen.

Volgens projectleider Janneke van der Velde is het belangrijk dat een collectief dat ook een dergelijk project wil opzetten, voldoende tijd neemt voor de terreininventarisatie. „Door de inventarisatie liggen de randen nu op goede plekken in het weidevogelmozaïek. Het is ook beslist nodig om de boeren hierbij te betrekken en in de gaten te houden wat hun ideeën zijn. Door de participatie raken ze ook enthousiast voor het project."

Verder is het volgens Van der Velde heel verstandig om iemand in de arm te nemen die veel weet over kruiden. „Het was voor het project een meerwaarde dat ecoloog Arend Timmerman bij de boeren op bezoek kon om ze uitleg te geven. Hij kon ook vertellen waar de voordelen van de kruiden lagen voor de boeren. Daar kregen we vanuit de boeren goede reacties op."

Melkveehouder Omgo Nieweg uit Adorp, deelnemer aan de pilot, met Janneke van der Velde van Collectief Groningen West.

'Het was spannend voor onze loonwerker of het zaad wel goed verdeeld werd'

expliciet voor gebiedseigen, originele soorten die ook goed zijn voor de gezondheid van de koeien. „Zo proberen we ook te voorkomen dat de rand te dicht wordt. Veredelde soorten zijn vaak gericht op productie wat de structuur en doorwaadbaarheid niet ten goede komt. Hoe dichter de vegetatie hoe moeilijker het wordt voor bijvoorbeeld een kievit om daar doorheen te komen. Een grutto komt wat makkelijker door dichter gewas heen omdat deze de poten met gesloten tenen helemaal kan optillen tot aan de borst; de kievit kan dat niet.”

Bodemgeheugen

Tijdens het bewerken van de randen die in 2020 werden ingezaaid, hebben het collectief en de boeren geleerd hoe je met weinig en heel fijn zaad om moet gaan tijdens het zaaien. Die randen zagen er in het voorjaar erna goed uit. Timmerman: „Zo'n eerste jaar levert ook nog veel ander kiemend zaad op uit het 'bodemgeheugen'. Met verrassingen want in een rand verschenen tientallen exemplaren van de bijna uit de provincie verdwenen zeldzame knolboterbloem. Die zaden zaten nog in de bodem maar konden niet kiemen door concurrentie

van andere planten. Veel eenjarige kruiden kwamen eerst op als pionier. Na het weiden en zeker na het maaien waren die weer grotendeels verdwenen. De gezaaide soorten namen die plekken al wat over. Wat ook opviel was dat de koeien de randen veel opzochten en van de vegetatie vraten.”

Bij de randen die in september zijn ingezaaid beginnen de eerste kruiden op te komen. Timmerman verwacht wel dat er meer stabiliteit in de vegetatie zal optreden. De boeren gaan geen kunstmest verspreiden in de randen omdat de kruiden dat minder goed kunnen verdragen. Of de weidevogels profijt hebben van deze nieuwe randen is nog moeilijk te zeggen. Daarvoor moeten de randen eerst een paar jaar hun werk doen. ◀

Weidevogelman

TIP

Het najaar is de beste tijd voor inzaai van een kruidenmengsel; dan is de bodem warm. Zaai bij voorkeur op graslanden die al licht schraal zijn en geef geen voorjaarsbemesting.

'Veel inheemse kruiden kende ik niet'

Omgo Nieweg uit Adorp (GR) is een van de melkveehouders die sinds vorig jaar september twee kruidenrijke stroken met inheemse kruiden heeft op zijn percelen. De stroken liggen naast een van zijn hoogwatersloten op de huiskavel. Voor zijn 135 melkkoeien heeft de melkveehouder 90 hectare zware kleigrond in gebruik. Op de huiskavel van 65 hectare zijn de stroken ingezaaid en dan vooral aan de kant waar normaal gesproken de meeste weidevogels zitten. „Op het zuiden van mijn huiskavel zitten altijd de meeste weidevogels. Daar zit van alles! Grutto's, kieviten, tureluurs maar ook kemphanen en in de herfst zien we ook goudplevieren. In het zuiden hebben we een plasdrasgebied wat de vogels natuurlijk aantrekt. Het noorden van de huiskavel wil ik voornamelijk gebruiken voor weiden van de koeien en ruwvoerwinning. Ik moet mijn geld immers verdienen met de melkproductie.”

Voordat er bij Nieweg inheemse kruiden werden ingezaaid, is ecooloog Arend Timmerman bij hem op het bedrijf geweest. Dat had zeker meerwaarde vindt Nieweg. „Het is fijn dat Arend op het bedrijf komt om te kijken hoe het gebied eruit ziet en met wat voor grond hij te maken heeft. Daar leer je als melkveehouder ook van. Een aantal van de inheemse soorten die nu gezaaid zijn kende ik helemaal niet.”

Het is nog wat vroeg om te zeggen of de ingezaaide kruiden al een verschil maken voor de weidevogels. Wel valt het Nieweg mee hoeveel er nu al opkomt. „Twee weken geleden ging ik bij de randen kijken en toen viel het me eerst wat tegen. Ik zag al wel wat muur staan, maar verder nog niet echt wat. Toen ik deze week ging kijken zag ik al meer soorten opkomen die ik nog niet eerder had gezien.” Het zaaien ging overigens niet vanzelf. „We hebben maar 6 kilo per hectare gezaaid. Dat is veel minder dan je normaal per hectare aan graszaad zaait. Ook de loonwerker vond het wel even spannend of alles wel mooi verdeeld werd. Wat ik nu heb gezien lijkt het wel goed te zijn gegaan.”

Door uitspraak rechtbank bejagen van vossen niet mogelijk

Het beheer van vossen wordt dit weidevogelseizoen flink bemoeilijkt. Rechtbank Midden-Nederland heeft namelijk een provinciale ontheffing en een landelijk besluit van de minister 'afgeschoten'. Hierdoor is jacht op de vos (tijdelijk) niet mogelijk.

Tekst: Sandra Wilgenhof

Beeld: Flickr

In de vorige uitgave van 'onze Weidevogels' schreven we dat er een ontheffing is voor het bejagen van vossen. In dat artikel schreven we ook dat ontheffingen geen zekerheid geven voor de toekomst. Door een beslissing van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit mocht er op vossen gejaagd worden als deze overlast veroorzaken. Rechtbank Midden-Nederland heeft dat besluit tijdens een rechtszaak op 16 februari onverbindend verklaard waardoor deze landelijk is komen te vervallen. Dit heeft ook gevolgen voor het bejagen van enkele andere soorten zoals zwarte kraai, kauw, houtduif, konijn en Canadese gans.

'Een domper'

Ook een vrijstelling van de provincie Utrecht voor het 's nachts bejagen van vossen in weidevogelgebieden en rond pluimveeschuren is afgewezen. Boeren van Collectief Eemland vrezen voor de weidevogelpopulatie. „De uitspraak van de rechter is een

enorme domper”, zegt Gerwout Netjes, melkveehouder en bestuurslid van Collectief Eemland. „We zetten ons met hart en ziel in voor de weidevogels. We hebben eindelijk een stabiele of iets stijgende lijn in de weidevogelpopulatie te pakken. Door zo'n uitspraak weet ik niet of we dat nog wel kunnen vasthouden.”

Kritische kanttekeningen

De Jagersvereniging laat op haar website weten enkele kritische kanttekeningen te plaatsen bij de uitspraak van de rechtbank. Zo zouden de wet, het Besluit en de Regeling natuurbescherming wel degelijk een toereikende grondslag bieden voor de landelijke vrijstelling van de vos. De intentie van de wetgever is volgens de Jagersvereniging in ieder

geval duidelijk. De vereniging heeft samen met faunabeheereenheden en provincies het ministerie om duidelijkheid gevraagd en stelt dat de nieuwe minister voor Natuur en Stikstof, Christianne van der Wal, aan zet is.

Somber vooruitzicht

Na de uitspraak van de rechtbank hebben naast de provincie Utrecht, ook de provincies Friesland, Noord-Brabant, Drenthe en Gelderland aangegeven dat er niet meer op de vos en enkele andere soorten gejaagd mag worden. Dat betekent ook voor Collectief Eemland dat de vos op moment van schrijven niet beheerd kan worden. Netjes ziet het somber in voor dit jaar. „Het broedseizoen komt er heel snel aan. Ik verwacht niet dat we daarvoor nog een oplossing of middenweg kunnen vinden. We moeten hopen dat we dit jaar in ieder geval de stabiele lijn in de populatie kunnen vasthouden en dat er nu geen dalende trend

ontstaat en de weidevogels verdwijnen.” Bronnen bij faunabeheereenheden en jagersverenigingen laten op het moment van schrijven weten dat er druk wordt gezet op reparatie van het besluit. Ook minister Van der Wal zou hier positief op

'De uitspraak van de rechter is een enorme domper'

gereageerd hebben. Dat zou betekenen dat binnen enkele maanden, jagen op eerder genoemde soorten wel weer mogelijk wordt. Desondanks zou dit te laat kunnen zijn voor de weidevogels die ieder moment kunnen gaan broeden. ◀

Ganzenstrijd op Marken

Weidevogelbeheer op het eiland Marken is vooral een strijd richting ganzen voor de familie Teerhuis en hun wildbeheerder. Nu dat weer onder controle is, floreren de weidevogels. Voor hun inzet ontvingen ze van het agrarische collectief Water, Land & Dijken de Gouden Grutto Pul.

Tekst: Annemieke Dunnink, BoerenNatuur
Beeld: Robert Ellenkamp, Susan Rexwinkel

Muus sr. (links), Muus jr. en Wolmet (rechts). Op Wolmet na heeft iedereen in het gezin er een baan naast om genoeg inkomen binnen te krijgen.

Luchtbuks met geluidsdemper om ganzen te verjagen

Brandganzen worden in het broedseizoen verjaagd.

Vanaf de dijk om het eiland genieten toeschouwers van de weidevogels op het bedrijf.

Muus sr. besloot als vijftienjarige te stoppen met school en boer te worden. Dat werd een melkveehouderij met schapen. Altijd met weidevogelbeheer. Eerst alleen, daarna met zijn gezin en vanaf 1993 samen met vrijwilligers. De familie kent haar gebied en de vogels goed. Andere zoon Pieter Jan: „Alle percelen zitten in het ANLb, 41 hectare. Per perceel bekijken we welk weidevogelbeheer het meest zinvol is. Wij weten goed waar vogels zitten en zo bepaal je samen met het collectief welke beheerpakketten je waar uitvoert.”

Mooi reliëf

De familie Teerhuis heeft het hele scala aan maatregelen: legselbeheer, grasland met rustperiode en voorweiden, extensief weiden, ze rijden alleen maar ruige mest uit, kruidenrijk grasland in het talud waar de kuikens veilig het water in en uit kunnen en in 2022 komt er een plasdras met kruidenrijk grasland eromheen. De weilanden worden bijna het hele jaar beweid door jongvee en schapen. Zo ontstaat er een mooi reliëf voor de weidevogels en hun

Weidevogelman

TIP

Weidevogelbeheer doe je beter samen. Het is motiverend voor vrijwilligers als je ze bijpraat over het beheer op je bedrijf. Met dat inzicht is hun werk effectiever voor de weidevogelbescherming.

pullen. Bij al haar werkzaamheden denkt de familie aan de weidevogels. De laatste jaren waren er heel veel ganzen op hun percelen; die grazen het gras veel te kort voor de weidevogels. Om de weidevogels niet te verstoren verjaagt hun wildbeheerder niet met hagel, maar met een luchtbuks met geluidsdemper, en zo ver mogelijk weg van de weidevogels. Al deze inzet heeft effect. Wolmet Teerhuis: „In het voorjaar is het hier echt schitterend. Vogelliefhebbers komen ervoor naar Marken, die lopen over de buitendijk en kijken zo mooi op alle velden vol met vogels. Mijn man en ik stonden soms tijdens het melken een kwartier stil te kijken naar een vogel die door de lucht aan het duiken was: Oh, zou die een nest hebben bij ons?” In de jaren 90 zaten hier honderden broedparen. Het topjaar van familie Teerhuis was 2004 met 273 broedparen. In 2017 was er een dip door de hoeveelheid ganzen. In de weilanden met legselbeheer zitten de laatste jaren meestal dertig á veertig nesten. Hoeveel er precies in de graslanden met rustperiode zitten is niet bekend omdat ter voorkoming van verstoring niemand tijdens het broeseseizoen de percelen in mag.

Vrijwilligers en het collectief

De familie Teerhuis zet zich 100 procent in voor het weidevogelbeheer. Veldcoördinator Tanja Verbij: „Ze overleggen altijd eerst met ons voordat ze werkzaamheden uitvoeren; met mij van het collectief of de vrijwilligerscoördinator Marieke Schous. Ze creëren de ideale omstan-

'Zorgen voor de natuur om
je bedrijf heen, kan altijd.

Wij doen het automatisch omdat
we zo opgevoed zijn'

De kaart van Marken waar vrijwilligers de beheerpakketten op nakijken.

Het landbouwbedrijf van de familie Teerhuis.

digheden voor de weidevogels, maar ook voor de vrijwilligers om te werken. Vrijwilligers kunnen op alle uren van de dag terecht in de kantine, ook als er bij een andere boer op het eiland wordt geteld. Als de Teerhuizen weten dat de vrijwilligers komen, staat de koffie klaar met koek. Er hangt een enorm whiteboard met heel Marken erop, zodat voor iedereen duidelijk is waar welk beheer ligt. Dat plus de jaarlijkse barbecue; de familie Teerhuis doet alles voor haar vrijwilligers en de weidevogels."

Weer kemphanen gespot

Muus: „Ik ben van mening dat zorgen voor de natuur om je bedrijf heen, altijd kan. Wij doen het automatisch omdat we zo opgevoed zijn, maar het kan altijd." Dit betekent wel dat iedereen uit het gezin, behalve Wolmet, er een baan naast heeft. Maar de toekomst voor de weidevogels ziet er goed uit op Marken. Pieter Jan: „Iedereen op Marken die grasland bezit, doet aan weidevogelbeheer. Met de twee boerenbedrijven alleen al hebben we 175 broedparen in een seizoen." Naast de slobendeenden, kuifeenden, visdieven, grutto's en tureluurs hebben de vrijwilligers hebben afgelopen jaar ook weer de kemphanen gespot; die zijn jaren weg geweest. De ganzen worden nu beheerd, daardoor is er weer een mooie balans in het mozaïek van kruidenrijke graslanden met veel geschikt habitat voor de weidevogels op Marken. ◀

Ook met onze **nieuwe graskruidenmengsels** bevordert u de **BIODIVERSITEIT**

Voor meer info:
www.bloeiendboerenland.nl/actueel

- ✓ Advies en levering rondom Bokashi
- ✓ Advies en levering kruiden en vlinderbloemigen
- ✓ Levering kalk en gesteentemelen

Foerwei 43
9296JC, Kollumerzwaag
www.mulderagro.nl
info@mulderagro.nl
T. 0511 441288 (Kamers)

ZWARTE SPECHT
gangmaker van de rhizosfeer

BASISGANGMAKER COMPOST
BESTE BASIS VOOR BODEMVERBETERING

- ✓ Optimaal ontwikkelde compost
- ✓ Stimuleert het bodemleven
- ✓ 100% biologisch, ook voor gangbaar
- ✓ Goede resultaten in akkerbouw en fruitteelt

GECOMPOSTEERDE KIPPENMESTKORRELS
VOOR EEN OPTIMAAL WERKENDE EN GEZONDE BODEM

- ✓ 100% biologisch
- ✓ A-meststof
- ✓ Werkt al na 2 weken
- ✓ Hoge stikstofefficiëntie

MEER WETEN? KIJK OP ZWARTESPECHT.COM

Download de teelthandleiding: barenbrug.nl/teelthandleidingen

Biodiversiteit met behoud van voederwaarde
NutriHerb

- Gegarandeerde kwaliteit door gecertificeerde zaden.
 - Acht verschillende voederkruiden in combinatie met gras.
 - Met Engels raaigras voor een extra hoge voederwaarde of rietzwenk voor meer opbrengst.
 - Geschikt voor maaien en beweiden.
 - Uitstekende opname door melkvee.
-

Ga voor verkoopadressen naar:
barenbrug.nl/veehouderij

Bestel NutriHerb met korting op www.1001ha.nl

 BARENBRUG

► **Simon Spriensma, Agrarisch team ABN Amro**
► **Nazorger bij Vogelwacht Brantgum/Raard**
► **Dronepiloot voor BFWW**

Simon Spriensma is deze tijd het liefste in het weiland te vinden. De liefde voor de natuur is hem door zijn vader met de paplepel ingegeven. Afgelopen jaar vond hij samen met vogelvrienden het eerste kievitsei in Friesland. Een hoogtepunt voor de vogelliefhebber. Hij is actief als nazorger en trekt er in het broedseizoen vier keer in de week voor dag en dauw op uit om met de drone nesten te markeren. Dat werkt zeer efficiënt en zorgt uiteindelijk voor minder verstoring in het veld. Het werkt volgens Simon fantastisch. „Vanaf een uur of vijf tot iets na achten is de grond koud en de nesten warm en ziet de warmtesensor de nesten zonder veel verstoring”, vertelt Simon. De zonsopgang is voor hem altijd een magisch moment. „Het blijft ook mensenwerk, je moet weten waar de vogels zitten. Het mooie is dat het werken met de drone ook jonge volwassenen als vrijwilliger aantrekt.” Door zijn werk binnen de agrarische afdeling bij ABN Amro Bank heeft hij ook regelmatig contact met boeren waar hij ‘vliegt’. „Dan heb je toch een andere relatie, maar het werkt alleen maar versterkend”, aldus Simon. Zijn werkgever steunt zijn passie. Daarom gaat hij vanaf april met sabbatical om zich even helemaal op de vogels te kunnen concentreren. ◀

Tekst: Gijs Gjaltema Beeld: Marcel van Kammen

‘Het mooie is dat het werken met de drone ook jonge volwassenen als vrijwilliger aantrekt’

Bonte Piet, oestervanger of kokkelkluut

We herkennen hem aan zijn zwart-witte verenkleed en het kenmerkende geluid dat hij maakt: te-piet, te-piet. De scholekster, honkvast maar met een groot aanpassingsvermogen. Wie is deze steltloper en wat kunt u doen om zijn nestsuccessen te vergroten?

Tekst: Jenny Braaksma
Beeld: Marcel van Kammen, Vogelbescherming

Broedperiode:	half april tot eind juni
Broedduur:	24 - 27 dagen
Aantal broedsels per jaar:	1
Aantal eieren per broedsel:	3 - 4 eieren
Vliegvlug na:	32 - 35 dagen

Honkvast in broedtijd

Scholeksters hebben een groot aanpassingsvermogen. Ze broeden in natuurgebieden, op akkers, grasland, maïsland en bebouwing. Alleen in bosrijke streken en in kleinschalig (besloten) cultuurlandschap zijn ze niet te vinden. Verreweg de meeste scholeksters verblijven in het westen en noorden van het land. Vooral op kwelders, maar ook in open polders met afwisselend gras- en bouwland.

Scholeksters zijn erg gehecht aan hun territorium. Zo erg zelfs, dat ze deze plek trouw blijven óók als deze door veranderingen niet meer zo gunstig is. Ze steken een hoop werk en tijd in het vinden van een goede plek: voorafgaand aan het jaar van vestiging monstere scholeksters de gebieden waar ze in de broedtijd korte bezoeken aan brengen. Later vestigen scholeksters zich op die locaties waar ze vanuit hun eerdere ervaring weten dat het mogelijk is om succesvol te broeden.

Buiten het broedseizoen zijn de Waddenzee en Zeeuwse delta erg belangrijke gebieden voor de scholekster. Vanuit het binnenland trekken veel scholeksters naar de kust om daar te overwinteren.

Zoals het vogeltje gebekt is ...

Sommige scholeksters hebben een puntige snavel, andere een stompe. Bij sommige scholeksters verandert de snavel van vorm – van stomp naar puntig of andersom – soms zelfs binnen één seizoen.

De puntige snavel is vooral handig voor scholeksters in grasland tijdens het broedseizoen om er regenwormen mee vangen. De stompe snavel komt van pas voor scholeksters aan de kust in de winter, die hem als beitel gebruiken om schelpen te openen. Door de snavel op deze manier te gebruiken, slijt deze erg snel. Gelukkig groeit-ie ook snel weer aan; tot bijna 3 millimeter per week!

Hotel mama

Jonge scholeksters blijven maar liefst twee maanden onder de hoede van hun ouders. In tegenstelling tot de meeste andere weidevogels zijn zij nestblijvers en bij de geboorte geheel afhankelijk. Nestvlinders zoals grutto's lopen direct het nest uit; die families blijven maximaal veertien dagen bij elkaar.

In de twee maanden na hun geboorte worden de jonge scholeksters gevoed, leren ze vliegen en leggen een vetvoorraadje aan. Ze worden goed beschermd: wanneer er een belager in de buurt komt, slaat vader of moeder scholekster luidruchtig alarm en achtervolgt hij of zij de belager totdat deze op de vlucht slaat.

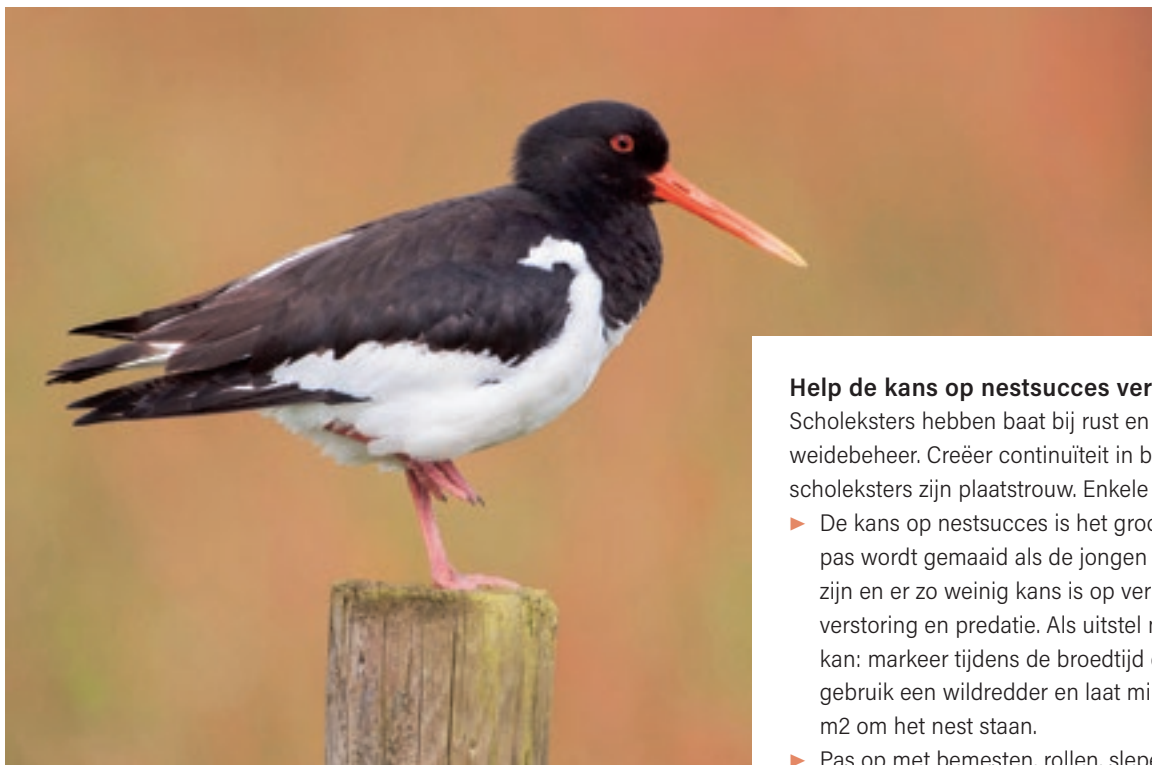
Oestervanger of kokkelkluut?

De naam van de scholekster is nogal misleidend. Deze weidevogel is namelijk helemaal geen familie van ekster. Ook houdt hij niet van schol. Ook de Engelse naam raakt kant noch wal; die luidt 'oystercatcher'. Hoewel hij er smakelijk van zou eten, heeft een scholekster de grootste moeite om oesters open te krijgen. Het is dus bepaald geen dagelijkse kost voor deze vogel. Schrijver en bioloog Jelle Reumer opperde al eens om de scholekster om te dopen tot kokkelkluut. Een scholekster voedt zich aan de kust namelijk vooral met mosselen en kokkels. En de kleurencombinatie van zijn verenpak deelt hij met de kluut die ook nog eens een steltloper is.

Het dak op

Sinds een aantal jaren is de scholekster steeds vaker in de stad als broedvogel te vinden. Er zijn genoeg plekken om ongestoord te kunnen broeden, zoals op grijze grinddaken waar de eieren perfect gecamoufleerd zijn. In tegenstelling tot andere weidevogels worden scholeksters nog een hele poos gevoed door hun ouders en dit zorgt voor extra kans op overleving. Desalniettemin is een stadsdak vol gevaren: open afvoerpijpen zijn voor de kuikens een glijbaan met dodelijke afloop. Bij veel zon en weinig beschutting ligt uitdroging op de loer en dan moeten ze ook nog van het dak af zien te komen na een tijdje.

Help de kans op nestsucces vergroten!

Scholeksters hebben baat bij rust en extensief weidebeheer. Creëer continuïteit in beheer want scholeksters zijn plaatstrouw. Enkele tips:

- ▶ De kans op nestsucces is het grootst als er pas wordt gemaaid als de jongen vliegvlug zijn en er zo weinig kans is op vertrapping, verstoring en predatie. Als uitstel maaien niet kan: markeer tijdens de broedtijd de nesten, gebruik een wildredder en laat minimaal 50 m² om het nest staan.
- ▶ Pas op met bemesten, rollen, slepen en grondbewerkingen; zowel in de broed- als in de kuikenfase.
- ▶ Als je beweidt: kies dan eerst percelen zonder nesten. Kan dat niet, plaats dan in de broedtijd nestbeschermers of zet (schrik) draadjes ruim om het nest. Beweid in de kuikentijd bij voorkeur extensief (1-1,5GVE/ha).
- ▶ Kom je tijdens de broedtijd een luid alarmende scholekster tegen die op je afkomt? Dan zijn er jongen. Laat ook dan de vogels met rust en houd je hond en kat dicht bij je.

Succesvol broeden op verkeersborden

In samenwerking met weidevogelboer Douwe Albada zette de jeugdvogelwacht van Balk (FR) in februari vorig jaar een aantal palen met afgedankte verkeersborden in verscheidene sloten dicht bij maïsen grasland. De borden waren met grind en schelpen bestrooid om scholeksters en visdiefjes aan te sporen hierop een nest te maken. Door de constructie en de plek bleken de borden onbereikbaar voor grondpredatoren als de vos en de marter. Met succes! Tot hun vreugde zagen leden van de jeugdvogelwacht dat op een van de borden een scholekster op vier eieren zat te broeden. Nadat een scholeksterpaartje succesvol erop gebroed heeft, worden de borden dit jaar opnieuw geplaatst. Met als aandachtspunt om de borden met schelpen te bedekken in plaats van met grind; dit komt dichterbij de natuurlijke habitat van de scholekster.

Wist u dat ...

... de oudste scholekster van Nederland minstens 46 jaar is (geworden)?

In 2016 werd een scholekster van minstens 46 jaar oud gespot. Deze veteraan werd in 1972 geringd op Texel en was toen al minstens twee jaar oud. Nooit eerder werd zo'n oude scholekster gezien. Gemiddeld worden scholeksters trouwens zelden ouder dan 20.

... een 'soosvogel' een scholekster is die (nog) geen broedplaats heeft gevonden?

Deze vogels stellen de voortplanting een jaartje uit en kruipen bij hoog water bij elkaar om te 'sozen'.

... scholeksters drones als vijand zien?

Nu drones veel kleiner en lichter zijn dan voorheen, worden laagvliegende exemplaren nog wel eens aangevallen door scholeksters die hun nest willen beschermen. Er wordt op dit moment een test gedaan met het afschermen van de propellers, zodat de drone de vogels niet kan verwonden bij een confrontatie.

... scholeksters vaak allemaal dezelfde kant op zitten?

Zo vliegen ze elkaar niet in de weg bij naderend gevaar. Om dezelfde reden zitten de vogels altijd op ongeveer 1 meter van elkaar af.

... scholeksters het liefst slapen op een afsluitbare plek?

Dit blijkt uit slaapplaatstellingen van 2008 tot 2019 door Vogelwerkgroep Arnhem e.o. De situatie aldaar: langs de Oude IJsselloop liggen enkele campings met jachthavens. Waar scholeksters eerst nog regelmatig op de oevers van de bocht van de IJssel sliepen, ontwikkelden ze gaandeweg een voorkeur voor twee drijvende aanlegsteigers voor plezierjachten. Op één van beide slaapt tegenwoordig bijna 93 procent. Beide steigers kregen in de eerste jaren een afsluitbaar hek waardoor de vos – waarschijnlijk een belangrijke predator – geen toegang heeft tot de slaapplek. ◀

Colofon

onze Weidevogels verschijnt twee keer per jaar (oplage 20.000) en is samen met www.onzeweidevogels.nl een uitgave van Agrio en JEEN communicatie.

Agrio

Handelsweg 2
7041 GX 's-Heerenberg
Postbus 168
7040 AD 's-Heerenberg
www.agrio.nl

JEEN communicatie

Nieuwe Kazernelaan 2D41
6711 JC Ede
www.jeen.nl

Auteurs

Jenny Braaksma, Annemieke Dunnink (Boerenatuur), Nick van Eekeren, Robert Ellenkamp, Annemarie Gerbrandy, Gijs Gjaltema, Gineke Mons, Vogelbescherming, Weidevogelman, Sandra Wilgenhof.

Fotografie

Robert Ellenkamp, Marcel van Kammen, Ellen Meinen, Susan Rexwinkel, Ruth van Schriek.

Opmaak

Studio Agrio

Ontwerp en projectmanagement

JEEN communicatie

Adressen

De adressen en bijbehorende bedrijfsgegevens van de ontvangers van dit blad zijn opgenomen in AAD (Agrio's Agrarische Database). Deze wordt voor commerciële doeleinden gebruikt. Degene die hiertegen bezwaar heeft kan zijn/haar gegevens uit Agrio's Agrarische Database laten verwijderen door dit schriftelijk te melden bij Agrio t.a.v. de afdeling adressenbeheer, Postbus 168, 7040 AD 's-Heerenberg. E-mail: abonementen@agrio.nl

Copyrights

Het auteursrecht op dit blad en op de daarin verschenen artikelen wordt door de uitgevers voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, vermenigvuldigd, gekopieerd of worden opgeslagen in een databank zonder uitdrukkelijke toestemming van de uitgevers.

Aansprakelijkheid

onze Weidevogels wordt met grote zorgvuldigheid en naar beste weten samengesteld. Uitgevers en auteurs streven naar juistheid en volledigheid van informatie. Nochtans zijn fouten mogelijk. Uitgevers en auteurs aanvaarden geen aansprakelijkheid voor schade die het gevolg is van handelingen gebaseerd op onze informatie.

Word abonnee!

Vanaf dit nummer is 'onze Weidevogels' als abonnementsblad verkrijgbaar. Daarmee voorzien we in een behoefte gezien de vele aanvragen uit het veld. Voor slechts € 12,50 (of zelfs voordeliger) help je ons 'onze Weidevogels' initiatief en verzekert je jezelf van een prachtig, inspirerend en waardevol magazine.

- ▶ Extra voordelig voor leden van collectieven en (vrijwilligers-)weidevogelverenigingen: voor € 9,50 in plaats van € 12,50.
- ▶ Boeren met een abonnement op een van de regionale landbouwbladen van Agrio ontvangen 'onze Weidevogels' overigens kosteloos als extraatje. Geen abonnee op de Agrio titels, maar wel 'onze Weidevogels' ontvangen? Dat kan voor € 12,50.
- ▶ Het blijft ook mogelijk om losse nummers aan te vragen. Prijs: € 7,50 inclusief btw en verzendkosten. Bij meerdere exemplaren gelden staffeltarieven.

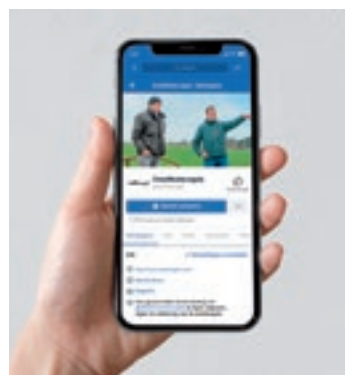
Ga naar onzeweidevogels.nl voor het aanvragen van het gewenste abonnement.

Volg 'onze Weidevogels'

'onze Weidevogels' verschijnt twee keer per jaar. Artikelen zijn online gebundeld op het online platform www.onzeweidevogels.nl. Hier deelt Agrio structureel weidevogelnieuws. Schrijf je in voor de regionale e-mailnieuwsbrieven van Vee & Gewas, Veldpost, Stal & Akker of Agraaf om op de hoogte te blijven.

Volg onze Weidevogels ook op Facebook
www.facebook.com/onzeweidevogels

Positieve reacties op 'onze Weidevogels' hartverwarmend**Man, man, wat een avontuur!**

VLNR: Gijs Gjaltema, Robert Ellenkamp en Mark Oude Luttikhuis
Beeld: Joyce Kuster

Voor je ligt weer een nieuwe editie van het magazine 'onze Weidevogels'. Vorig jaar begonnen we met dit avontuur, want zo mag je het best noemen. En wie is 'we'? Dat zijn initiatiefnemers Mark en Robert van uitgeverij Agrio en Gijs van JEEN, agrarisch communicatiebureau. We willen je graag meer vertellen over 'onze Weidevogels'-plannen, want de enthousiaste reacties steunen ons om hiermee door te gaan.

Allereerst hebben wij een passie voor onze mooie sector en voor de weidevogels. Want die kunnen best nog een steuntje in de rug gebruiken. Prachtig zijn de verhalen over boeren die fanatiek samen met vrijwilligers proberen zoveel mogelijk kuikens te laten uitvliegen. Daar komt veel kennis bij kijken, maar ook doorzettingsvermogen en omgaan met teleurstellingen. Helaas horen die erbij; deels is dit ook de natuur. Maar we weten dat veel meer boeren een bijdrage kunnen en willen leveren aan de weidevogels op hun land. Niet iedereen heeft die op zijn land natuurlijk; veel gebieden zijn hier ook niet geschikt voor. Daarom besteden we ook aandacht aan zogenaamde boerenlandvogels.

Boeren kunnen het niet alleen

„Ons magazine verspreiden we onder boeren met grond en aan loonwerkers”, vertelt Gijs „Wat ons al bij de eerste editie opviel, is dat we veel mooie reacties kregen van vrijwilligers. Die hadden het blad via via gezien en wilden meer exemplaren voor hun collectief of weidevogelvereniging. Uiteraard doen we dat graag. Want vrijwilligers vormen een heel belangrijke schakel om de boeren te helpen de legsels en kuikens te beschermen.”

Nu ook abonnement

We krijgen ook vragen of je een abonnement kunt nemen. Dat hadden we niet voorzien. We komen immers maar twee keer per jaar uit. Op de momenten dat de boer met de kennis aan de slag

kan: januari en begin april. Gezien de interesse hebben we een aantal aantrekkelijke abonnementsvormen uitgewerkt, zie de pagina hiernaast. Voor maximaal 12,50 euro ben je als abonnee verzekerd van de toezending van de twee nummers. Daarmee steun je direct dit initiatief en indirect de weidevogels.

Investering

„Dit project raakt ons drieën ook gewoon”, vertelt Robert. „We zijn landbouw- en natuurliefhebbers met weidevogels als 'hobby'. Zelf ben ik weer veel actiever geworden met fotografie. Dit vraagt – net als het maken van een goed magazine – om een investering in tijd en materiaal, maar dat heb ik er graag voor over.”

Wij kunnen het ook niet alleen

Mark geeft aan: „Ons doel is ook om verbindend te zijn. Dus geen verdere polarisatie tussen natuurclubs, jagers of boeren. Daarom zijn we blij met de steun van bedrijven en organisaties die net als wij geloven in het feit dat we samen nog meer kunnen doen om de weidevogel voor ons land te behouden.” Naast een financiële bijdrage voor de productie doen deze organisaties ook extra's o.a. in de vorm van de bijgesloten akkervogelbeheer-poster (Vogelbescherming) en een speciale maatwerkeditie in Friesland, mogelijk gemaakt door die provincie. 'onze Weidevogels' ontvangt dus geen subsidie. JEEN en Agrio nemen zelf financieel risico en steken hier veel onbetaalde tijd in. Net als de vele vrijwilligers. Wij kijken daarom uit naar nog meer steun vanuit het veld, de provincies en betrokken organisaties, want 'onze Weidevogels' verdient – net als de weidevogels zelf – een gezonde toekomst. ◀

HELPT U ONS

BLIJVEN VLIEGEN?

'onze Weidevogels' inspireert en verbindt. En dat willen we blijven doen. Daarom zijn extra partners van harte welkom. Wilt u 'onze Weidevogels' ondersteunen: financieel, met content en netwerk? We bespreken graag de mogelijkheden voor een waardevolle samenwerking.

Neem contact op met: Gijs Gjaltema van JEEN communicatie, gijs@jeen.nl
of Mark Oude Luttikhuis van Agrio, mark@agrio.nl

Als abonnee
of donateur steunt
u ons ook!
Ga naar:
onzeweidevogels.nl

INITIATIEFNEMERS:

DEZE EDITIE VAN 'ONZE WEIDEVOGELS' IS MEDE MOGELIJK GEMAAKT DOOR:

JEEN.

 **van hall
larenstein**
university of applied sciences

 **Louis Bolk
Instituut**

provincje fryslân
provincie fryslân

 ABN-AMRO

 AGRIO

 BOERENNATUUR

 **Vogelbescherming
NEDERLAND**